

Türkiye Irak'a Müdahale Konusunda Geç Kaldı

Türkler izledikleri dış siyaset ile bir kez daha hataya düştüler. Ne yazık ki Türkler, düşmanlarına karşı planlama açısından hep bir adım geride kalıyorlar. Bu konuda Türk dış siyasetinin en belirgin özelliği kararlarında tereddüt içinde olması ve yavaş hareket etmesidir. Aslında Türkiye bazı fırsatları değerlendirmek için büyük çabalar içine giriyor fakat bunu iş bittikten sonra yapmaya çalışıyor. Dolayısıyla da istenen neticeyi elde edemiyor.

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, uluslararası arenada aldatma ve nifak esasına dayalı bir anlayışın hâkim olduğunu çok iyi bilmesine rağmen Ortadoğu ile ilgili izlediği siyasetinde net olma ve dürüstlük prensibini öne çıkarmıştır. Doğrusunu söylemek gerekirse bölgede uzun süredir diktatörlükle yönetilen ülkelerle "sıfır sorun" politikası yürütmenin doğru olmadığını da bilmesi gerekir.

İran ve Türkiye siyaseti arasında bazı kıyaslamalar

Bölgede İran siyaseti ile Türkiye'nin izlediği siyaset arasında bir kıyaslama yaparsak şu çarpıcı sonuçla karşılaşırız. İran hem kendi halkına hem de bölgedeki diğer halklara karşı korkunç cinayetler işlemiştir. Evet, bölgede yaşayan halklara karşı işlenmiş cinayetlerin çoğundan İran sorumludur. Ancak kurnaz siyaseti sayesinde kendisini bölgenin mazlum ülkelerinden göstermeyi başarmıştır.

İran, Afganistan işgalinde Amerika'ya çok bariz bir şekilde yardım etti. Ancak el-Kaide örgütünü de genel anlamda korudu. Bölgedeki Sünni kesimden intikam almak için bu örgüte el altından bir sürü imkân sundu. Şimdi de Irak ve Suriye'yi harabeye çevirdikten sonra Husi milisler eli ile Yemen'i yıkmaya çalışıyor. Kendisi bölgedeki onlarca ülkeye mezhepsel ve askerî yönden müdahale ederken, Türkiye'nin Musul'a müdahalesini önlemek için Irak'taki adamlarını harekete geçiriyor.

Türkiye'nin Musul'a müdahale etmede kendi iç güvenliğini koruma gibi birçok haklı gerekçesi var ve hiç kimse bundan en ufak bir şüphe duymuyor. Ancak İran, Musul operasyonuna katılan bir sürü ülke olmasına rağmen içlerinden sadece Türkiye'yi orada istemiyor. Bunu kendi kontrolünde olan Irak hükümeti eli ile yapıyor. "İç işlerimizden karışmayın" diyen Irak hükümeti üzerinden Türkiye'nin Birleşmiş Milletlere şikâyet edilmesini sağlıyor! Türkiye dışında birçok ülkenin Irak'ta askerî varlığı olmasına rağmen kimse bunlarla ilgili rahatsızlık duymuyor! Suriye'de meşru hükümet, DAES ve Şii milisler eli Türkiye ile savaşan İran, Irak'ta da Türkiye ile savaşacaktır. Türkiye açısından şu sorunun cevabı çok önemlidir. Türkiye askerî varlığını desteklemek için Irak'ta ne gibi yardımcı güçlere sahip?

İran'ın Irak'la ilgili planları

İran'ın Irak'la ilgili stratejiktir planları vardır ve bu planlar yeni değildir. Bunun kökeni 80'li yıllarda yaşanan İran-İrak Savaşı dönemine dayanmaktadır. Irak'ta hâlihazırda yaşanan mevcut gelişmelerin temelinde İran tarafından yıllardır uygulanan bu plan yatmaktadır. İran, geçmiş dönemlerde Irak hükümetine muhalefet eden bütün Şii partilere kucak açmış ve desteklemiştir. 2003 yılında bu partileri bir araya getirerek Irak'ı yönetmeye başlamıştır. Şu an Irak bu partiler tarafından yönetilmektedir.

Türkiye ise uzun süreden beri "komşularla sıfır sorun" siyasetine göre hareket ettiği için Irak'ta etkili olamadı. Maliki hükümeti İran'ın emri ile DAES'in Sünni bölgeleri işgal etmesine göz yumdu. Böylece İran için bulunmaz bir fırsat doğmuş oldu. Çünkü el-Haşd eş-Şa'bi denen milis güçlerin Irak'ta etkili olması için bundan daha iyi bir fırsat olamazdı. Bu olaydan sonra Irak'ta var olan İran yanlısı bütün silahlı milis güçleri meşruluk kazandı. Sonra DAES ile mücadele adı altında Sünnilerin yaşadığı topraklar işgal edildi. İran bunu kendisine bağlı hükümet ve milis güçler sayesinde yaptı. Musul dışında bütün Irak topraklarına bu şekilde müdahalede bulunmak sureti ile Irak'ı tamamen etkisi altına aldı. Şu anda da Kürtleri kendi itaati altına almaya çalışıyor. Aslında bu konuda epeyce de mesafe kat etti, zira bugün Kuzey Irak Kürtlerinin yarısı İran'ı destekliyor.

Türkiye'nin Irak'taki rolü

Bozulmuş olan dengeleri düzeltmesi için Irak'ta etkili olan birçok siyasetçi ve düşünür, "Sünniler lehine

Irak'a müdahale et, bozulmuş dengeleri düzelt" diye Türkiye'ye çağırıda bulundu. Ancak Ankara bu çağıruları duymadı ve gerekli karşılığı vermedi. Bundan dolayı Türkiye Irak'ta izleyici olmaktan öte bir rol üstlenemedi. Meydandaki bu boşluktan dolayı İran, milis güçler eli ile Irak'ta elde ettiği şu anki etkiye sahip oldu.

15 Temmuz 2016'da başarısız darbe girişiminden sonra Türkiye kendine gelmeye başladı. Irak gibi, bölünme ve kaos planlarının hedefinde olduğunu anladı. Ayrıca bu konuda İran, Amerika ve Rus çıkarlarının örtüştüğünü fark etti. Bunun üzerine yeni Türkiye olarak bölgesel ve uluslararası düzeyde etkili olmak için eski kapıların tümünü kapattı.

Türkiye uyandı fakat geç uyandı. Hemen devrimcilere yardım etmek için Suriye'nin kuzeyine müdahalede bulundu. Fakat bu müdahale şartların en zor olduğu döneme denk geldi. Eğer aynı operasyonu 2012 veya 2013 yıllarında yapmış olsaydı durum çok farklı olurdu. Çünkü o dönemde ne Rusya'nın ne de diğer uluslararası güçlerin Suriye'deki etkisi bu seviyeye ulaşmamıştı.

Türkiye bugün Irak'la ilgili kararlarında tercihini eski Musul valisi Etil en-Nüceyfi ekseninde yoğunlaştırarak güçlü ve etkin olan diğer Sünni kesimlere sırtını dönüyor ve sanki Irak'ta en-Nüceyfi'den başka Sünni yokmuş gibi hareket ediyor. Eğer Türkiye sahada etkili olan diğer Sünni kesimlerle ilişki içinde olursa kesinlikle Irak'ta mevcut dengeleri değiştirecek başarılar elde edebilir. Ayrıca Irak topraklarını kullanarak Türkiye'ye saldıran PKK terörünü de önlemiş olur. Ancak Türkiye bunu yapmak yerine Başika'da sınırlı sayıda gönüllü birlikleri eğiterek Musul'u DAESH teröründen kurtarmaya çalışıyor. Burada şu soruya verilecek cevap önemli; "Bu konuda bir başarı elde etse bunun Türkiye'ye ne gibi bir faydası olacak?" Faraza başarılı olduğunu kabul edelim. Bu durumda Irak'ın tümünde mi yoksa küçük bir bölümünde mi etkili olacak? Türkiye bu planında başarılı olsa sadece Musul'da etkili olacak. Musul ise Şiiler tarafından her yönden kuşatılmış yetim bir şehir olduğu için yarın İran orayı kesinlikle boğacaktır. Türkiye'nin Irak'taki bütün Sünni kesimleri kucaklama vakti gelmedi mi? Eğer Türkiye bunu yaparsa Saddam Hüseyin'den sonra Irak'ta yine Sünniler etkili olur.

Bütün Arap ülkeleri Irak'tan uzaklaştığı gibi Türkiye de Irak'tan uzak durdu veya uzak durması sağlandı. Bu ülkeler çok geç de olsa son zamanlarda yaptıkları yanlış anlayıp kendilerine geldiler. Öncelikle Suudi Arabistan Irak'a elçi gönderme kararı aldı. Ancak İran bu elçinin kovulması için her türlü yolu denedi. Suudi Arabistan, İran'ın kendi elçisine yaptıklarını görmezden geldi ve İran bu elçinin çalışmalarını önemli ölçüde sınırladı. Bu süreçten sonra Suudi Arabistan büyükelçisi Irak'ta yerlerinden çıkartılmış Sünnilere bile yardım edemez oldu. Bütün bunlar Suudi Arabistan'ın bu kadar basit bir konuda bile Irak'ta etkili olamadığını gösteriyor.

İran, Suriye'nin meşru hükümeti olarak kabul ettiği Beşşar Esed'i kullanmak sureti ile Suriye'ye açık müdahalede bulunuyor. Çünkü hükümetin izni ile Suriye'ye girdiğini iddia ediyor. Aynı mantıkla Irak'a da müdahale ediyor. Çünkü Irak'ın kukla hükümetinin izni ile oralara girmiş görüldüğünden dünyaya şu mesajı veriyor: Irak ve Suriye'ye meşru hükümetinin izni ile girdim!

Türkiye için en doğru şey, Amerikan işgalinden sonra kurulan hükümetlerdeki Sünni siyasetçileri desteklemesiydi. Bu sayede Sünni siyasetçiler hükümete baskı yapar ve İran'ın hükümetten izin alıp Irak'a müdahale etmesi zorlaştırılırdı. Böyle bir fırsat geçmiş olsa bile yine de Türkiye'nin yapacağı başka hamleler var. Örneğin Irak'taki bütün tarafları bir araya getirip bunlara vereceği destekle Irak Sürgün Hükümeti kurulmasını sağlayabilir. Aynı zamanda bu hükümetin uluslararası arenada tanınması için çaba sarf edebilir. Yine Irak'taki mevcut hükümetin tüm halkı temsil eden meşru bir hükümet olmadığı tezi üzerinden kamuoyu çalışması yapılabilir.

İran, birçok alanda Irak'tan istifade ediyor. İran istihbaratına ait bürolar Irak'ın bütün şehirlerine yayılmış durumda. Bu yönü ile İran, Irak halkını kendi milisleri için bir kaynak olarak kullanıyor. 80'li yıllarda Irak'la savaşırken Türkmen Şiileri kullandığı gibi şimdi de Arap çocukları kullanarak savaşıyor. İran ordusuna ait askerî ataşeler ellerini kollarını sallayarak Irak'ta cirit atıyorlar. İran menşeli mallar Irak pazarını işgal etmiş durumda. Yine Şiilik inancı, yarısı ehli-sünnet olan Irak halkının inancı ile savaşıyor. Artık bundan daha kötü bir şey olabilir mi?

Türkiye bu sıralar şunu söylüyor: "Kuzey Irak'taki askerî varlığımıza kimsenin itiraz etme hakkı yoktur." Irak'la ilgili hamlelerinde geç kaldığı için Türkiye'nin bu çıkışı pek bir anlam ifade etmiyor. Çünkü ortada Irak denen bir ülke yok. Irak artık İran'ın etkisinde hareket eden ve ondan bağımsız karar veremeyen bir

ülke konumunda. Çünkü Irak'ın askerî gücü İran'a bağlı Şii milislerin elinde. Yine hükümetten tutun, en alt birimlere kadar her yer İran destekli Şiiilerin elinde. Türkler ve Araplar genel anlamda Irak halkına, özelde ise Sünnilere gereken önemi vermediği için İran'ın önünü açmış oldular ve bu yüzden ülkede ipler İran'ın eline geçti.

Çözüm önerisi

Öldükten sonra geride hayırlı bir şey bırakmak isteyen kimseler için hayat devam ederken bazı fırsatlar mevcuttur. Şu an Irak en zayıf döneminde ve halk, tarihte görülmemiş bir trajedi ile karşı karşıya. Türkiye onları bu zorlu süreçte yalnız bırakırsa korkarım ki aynı şeyin bu coğrafyaya da sıçraması kaçınılmaz olacaktır.

Iraklılara yardım etmek için atılacak adımlar:

- Parçalanmış görüntülerini ortadan kaldırıp onları tek hedef altında toparlamak Irak'ı, bağrına çöreklenmiş İran'dan kurtarmanın en önemli hamlesidir. Çünkü siyasi olarak onları hizaya getirip tek noktadan hareket etmelerini sağlamak şu anki siyasi keşmekeşe de son verecektir.
- Çeşitli toplantı ve konferanslar yolu ile Iraklı düşünür ve fikir öncülerini dinlemek ve onlara önem vermek. Toplantı ve oturumların sonuçlarını yayınlayarak Irak'ta neler olup bittiğini açıklamak. Bu tür aktivite ve çalışmalarla düşmüş olduğu derin çukurdan Irak'ı kurtarmanın yollarını araştırmak.
- Irak'ın işgaline karşı çıkan ve bu uğurda gençlerini feda eden devrimcilere destek olmak.
- Irak Sürgün Hükümeti oluşturmak ve bu oluşumun içine her kesimin katılımını sağlamak. Ancak bu kişilerin işgalden sonra kurulan hükümetlerde görev yapmamış insanlar olmasına dikkat etmek gerekir. Yine Irak halkının temiz ve nezih gördüğü şahsiyetlerin bu oluşumun içinde yer almasına özen gösterilmelidir. Temsiliyet dâhil bu hükümetin Irak halkının meşru hükümeti olduğunu uluslararası arenada anlatmak ve onların desteğini almaya çalışmak.